

Становище

от проф. д-р инж. Здравко Борисов Гъргаров,

Преподавател в МВБУ, Заместник Председател на Надзорния съвет на „Общинска банка – АД“

Член на научно жури съгласно заповед № 3-РК-353 от 06.07.2015г. на Ректора на НБУ - доц. д-р Пламен Бочков, за защита на докторската дисертация на Надя Валериева Ненкова, редовен докторант в докторска програма „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“ в НБУ.,

Тема на дисертационния труд:

„Изследване на конкурентоспособността на търговските банки в България“.

Структурата на дисертационния труд е изградена от увод, три глави, заключение, приложения и библиография. Изследването и анализа е в обем от 187 страници. Авторът развива своята теза в три методологично и логично свързани части – *теоретичните основи на банковата конкуренция, конкурентната среда и съответен модел за дистанционен анализ на конкурентоспособността.*

Значимост на изследваната тема авторът убедително обосновава с факта, че проблемът за конкурентността на търговските банки е актуален и достатъчно сложен. Аргументира своята позиция с ускоряването на процесите на глобализацията, които оказват пряко и нееднозначно въздействие върху всички обществени процеси, но в най-голяма степен върху средата на финансовата и банковата дейност.

През последните десетилетия в развитието на банковите системи се очертават редица общи закономерности, но особено значимо според автора се проявяват концентрацията на банковия капитал, по-високите капиталови изисквания и изострянето на рисковия профил в дейността. Тези тенденции в дисертационния труд се свързват с все по-голямото засилване на остротата на банковата конкуренция. Изследването на докторанта е актуално и във връзка с проявилите се сътресения в банковата система на Република България. И по-конкретно, проблемите, произтичащи

от обстоятелството, че външните субекти нямат непосредствен достъп до вътрешнобанкова информация, което повишава всички аспекти на банковия риск. Ето защо въпросите, касаещи дистанционния (външния) анализ на конкурентоспособността на банките, интерпретирани от автора, притежават съществена актуалност и значимост както в научен, така и в научно-приложен аспект.

Обосноваността на целите и задачите в дисертационния труд се проследява чрез разкриването на възможностите за дистанционен (външен) анализ на конкурентоспособността на банките. Основната цел на дисертационния труд в значителна степен се преследва чрез поставените изследователски задачи и по-конкретно чрез един съвременен анализ на новите постановки за конкурентността, като цяло, и някои проблеми в банковата конкурентоспособност, специфичните особености на дистанционния (външния) анализ на конкурентоспособността на банките и проявленето на общото и различното в сравнение с вътрешния анализ, а също така чрез емпиричното тестване на модел за дистанционен анализ на конкурентоспособността на банките въз основа на официално публикуваната и публично достъпна информация.

В това отношение актуален е акцентът на автора върху критериите и показателите за оценяване на пазарното присъствие, на финансовата устойчивост, на ефективността и за оценяване на растежа. В тази връзка анализът на банковата конкурентоспособност се извършва от различни гледни точки. Трудността за намирането на някакъв интегрален критерий за нейното оценяване води автора до използване за нуждите на дистанционния анализ на четири особено важни количествени критерия - *пазарното присъствие на банката, финансовата устойчивост на банката, ефективността на банковата дейност и растежа на банката*.

Авторът приема, че е рационално като коректив на ограничеността на количествените критерии да се търси и използва определен качествен критерий. Макар че съществува известна трудност той да се оценява прецизно, единствено чрез официално публикувана информация, авторът, по наше мнение, убедително защитава като качествен критерий адаптивността към разко променящите се условия на икономическата среда, при условието той да отговоря на две основни изисквания: *първо*, да има информационна стойност и, *второ*, да може да се оценява чрез публично достъпна информация.

Използвайки емпирични данни авторът анализира конкурентоспособността на трите банки и показва, че УниКредит Булбанк АД демонстрира по-голяма гъвкавост при адаптирането към неблагоприятните условия на икономическата криза. Независимо от съществуващите проблеми във финансия сектор тя успява не само да съхрани, но и да увеличи конкурентните си предимства. При трудностите по време на икономическата криза Банка ДСК - ЕАД губи някои от своите конкуренти предимства, като запазва други. На този фон възможностите на Обединена българска банка АД за адаптиране към променените пазарни условия след 2008 г. се представят като по-ограничени. Това се демонстрира чрез динамичен индекс в табличен вид (табл.3.31) за конкурентоспособността на тези банки за посочения период, допълнен със степента на адаптивност към променящите се условия на околната среда.

Методологията на проведеното изследване на конкурентоспособността на банките чрез използването на традиционни **научно-изследователски методи** е позволила на докторанта да постигне поставените цели. Използван е опитът на страни, внедрили аналогични системи, наши и световни нормативни документи, публикации на български и чужди автори в областта на настоящето изследване, а също така беседи със специалисти и използване на електронни бази данни и публикации по темата.

Изследователската теза успешно се базира на разработен и тестван от докторанта модел, включващ определена система от показатели и критерии, почиващи на базата на публично достъпна информация и съобразен със специфичните особености на българската банкова практика, който е целесъобразен и подходящ за оценка степента на конкурентоспособност на банките в България по примера на три водещи банки у нас - Уникредит Булбанк АД, Банка ДСК ЕАД и Обединена българска банка АД.

В подкрепа на своята изследователска дейност докторантът е приложил две статии и два научни доклада, свързани със защитата на своя основен труд.

Статиите са непосредствено свързани с дисертационния труд и са публикувани в издания на ВТУ „Социално-икономически анализи“ (В.Търново), 2013 „*Възможности за дистанционен анализ на конкурентоспособността на банките*“ и МВБУ гр. Ботевград „*Структура и особености на банковия пазар у нас*“ - Научни трудове 2014.

Докторантът е взел успешно участие в осмата Международна научна конференция на младите научни работници на тема: «Въздействие на финансовата

криза върху конкурентоспособността на банките у нас“ 8-9 ноември 2011, София с доклад на тема: „*Икономиката на България – съвременни предизвикателства пред макроикономическата политика, финансовия сектор и реалния бизнес*“.

Второто участие на докторанта е с доклад на тема: «*Иновациите като фактор за повишаване конкурентостта между банките*» пред Трета международна научно-практическа конференция „*Корпоративните финанси на формиращите се пазари*“ 25-26 октомври 2013, София.

В заключение смятам, че в дисертационния труд е постигната добра симбиоза между съвременните теоретични постановки за йерархичната структура на конкурентоспособността в банковата дейност и теоретичните постановки за конкурентоспособността, като на тази основа се използва определен авторски модел за дистанционен анализ на тази конкурентоспособност. Въз основа на това, авторът предлага и свое оригинално определение за банкова конкурентоспособност.

Авторът е положил усилия и е успял емпирично да тества модел за външен (дистанционен) анализ на конкурентоспособността на банките на примера на конкурентоспособността на три от водещите банки у нас – УниКредит Булбанк АД, Банка ДСК ЕАД и Обединена българска банка АД. В приложение са посочени в 17 таблици данни за показателите на тези банки в периода от 2008 г. до 2013 г.

Смятам, че темата създава възможности авторът да продължи нейното развитие в дълбочина, особено в светлината на сложните финансови и банкови проблеми както в България, така и в Европейския съюз като цяло. Препоръката ми е авторът да бъде по-категоричен в своите изводи и предложения и да акцентира в по-голяма степен върху проблема с рисковете при управлението на банковата дейност.

Независимо от отбелязаните препоръки и диалектическата необходимост от по-нататъшни задълбочени изследвания на проблема, дисертационният труд на Надя Ненкова по своите качествени характеристики, приносни моменти и количество на публикациите напълно отговарят на всички критерии и изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България за присъждане на образователна и научна степен “доктор” по научна специалност 05.02.05 “Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка”.

21.09.2015г.

гр. София

Подпись:.....

/ проф. Гъргаров /